

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้นำรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภามาใช้ตามอย่างประเทศอังกฤษ โดยจำลองรูปแบบการปกครองมาทั้งหมด แต่จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยยังไม่อาจพัฒนาไปได้เท่าที่ควร ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนสำนึกในระบอบประชาธิปไตยยังไม่ชัดเจน ค่านิยมในเชิงอำนาจนิยม ศักดินานิยม และอำมาตยนิยม ยังคงมีอิทธิพลสูงมากในสังคมไทยปัจจุบัน

นอกจากค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเก่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวแล้ว สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การปลูกฝังแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสถานศึกษายังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและจริงจัง

การที่จะให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนถึงทัศนคติที่ถูกต้องต่อระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองหรือกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง (Political Socialization) มีความสำคัญยิ่ง เพราะกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง หรือกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองนี้ เป็นวิธีการที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientations) ต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ ปทัสถานและค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่มีกระบวนการดังกล่าว สมาชิกใหม่ของระบบการเมืองก็ต้องแสวงหาแบบแผนของความโน้มเอียงทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลต่อความคงอยู่ของระบบการเมืองนั้น ๆ ดังนั้นกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง หรือกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ระบบการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้

เนื่องจากกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองมีความสำคัญต่อการคงอยู่ของระบบการเมืองดังกล่าวข้างต้นและเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยมิติของเวลา เพราะเป็นการส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง ดังนั้นกระบวนการสังคมประกิตจึงเริ่มต้นตั้งแต่ในวัยเด็ก วัยเด็กจะ

เป็นต้นกำเนิดของความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เป็นการเริ่มต้นการสร้างสมลักษณะเฉพาะของบุคคลในทางการเมือง (Politicalself) ของแต่ละคนขึ้น และจะมีผลอย่างสำคัญในวัยผู้ใหญ่

เพลโต นักปรัชญาการเมืองยุคแรก กล่าวถึงการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการที่เด็กจะเจริญเติบโตขึ้นอย่างเหมาะสมในประชาคมของตน และเสนอว่าตั้งแต่ช่วงวัยเด็กเล็กไปจนถึงวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกว่าเวลาใด ๆ ในการที่จะสร้างคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, และสายทิพย์ สุกติพันธ์, 2526)

ริชาร์ด ไนมิ กล่าวว่า การเรียนรู้ทางการเมืองมีรากฐานมาตั้งแต่วัยเด็ก การเรียนรู้ในวัยก่อนผู้ใหญ่มีความสำคัญ เพราะสิ่งที่ได้เรียนรู้และก่อตัวขึ้นในช่วงต้นของชีวิตจะมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองที่จะมีตามมาในวัยผู้ใหญ่ วัยเด็กจะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม เกี่ยวกับการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง เป็นพัฒนาการของการสร้างลักษณะเฉพาะทางการเมืองของแต่ละคนขึ้น (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุกติพันธ์, 2526)

ดอว์สันและพรวิวิท เห็นว่า การพัฒนาของความโน้มเอียงทางการเมืองมีลักษณะเป็นการสั่งสม (Cumulative) ความโน้มเอียงทางการเมืองที่ได้รับหรือก่อตัวขึ้นในช่วงแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้หรือการก่อตัวของความโน้มเอียงทางการเมืองอื่นๆ อาจกล่าวได้ว่า บุคคลจะยอมรับหรือสร้างทัศนคติ หรือความเชื่อ ตลอดจนรับข่าวสารต่าง ๆ ได้เพียงใดจะขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางการเมืองก่อนหน้านี้ (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุกติพันธ์, 2526)

เดวิด อีสตัน และโรเบิร์ต เฮสส์ พบว่าโลกทางการเมือง (Political World) ของเด็กนั้น เริ่มก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างมาอย่างดี ก่อนที่เด็กจะเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาและจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงอายุต่อ ๆ มา (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุกติพันธ์, 2526)

การปลูกฝังทัศนคติที่ดีทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องสมควรจะสร้างขึ้นเสียตั้งแต่เยาว์วัย เพราะการมีพื้นฐานที่ดีเสียตั้งแต่แรกย่อมเป็นหลักประกันได้ค่อนข้างมากกว่าในวัยผู้ใหญ่จะมีคุณลักษณะทางการเมืองที่เหมาะสม

จากความสำคัญของการกล่อมเกลาและเรียนรู้ทางการเมืองในวัยเด็ก ผู้วิจัยจึงต้องการจะทราบว่า ในวัยเด็กระดับประถมศึกษา อะไรเป็นปัจจัยที่ก่อผลต่อการกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมืองมากที่สุด และถ้าเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนในเขตชนบทกับเขตเมืองแล้วปัจจัยที่มีอิทธิพล มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน พร้อมกันนี้ในภาพรวมนักเรียนในเขตชนบทกับนัก

เรียนในเขตเมืองมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองเท่ากันหรือไม่ ทั้งนี้ในการศึกษาผู้วิจัยได้เลือกเขตจังหวัดลำพูน เป็นเขตในการวิจัย ด้วยเหตุผลคือ จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กขณะเดียวกันก็ประกอบไปด้วยสังคม 3 ลักษณะ คือ สังคมเมือง สังคมชนบท และสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งเหมาะแก่การศึกษาวิจัย เพราะในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการเสนอให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กในแต่ละด้าน (ด้านโรงเรียน ครอบครัว และสื่อมวลชน) นั้นมีอิทธิพลต่อลักษณะสังคมที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกเอาจังหวัดลำพูนเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ด้วยเหตุผลด้านความหลากหลายของลักษณะสังคมดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของเด็กในวัย ประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองระหว่างเด็กประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ทางการเมืองของเด็กนักเรียนประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท

1.3 สมมุติฐานในการวิจัย

1. โรงเรียน ครอบครัว และสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กในวัยประถมศึกษา
2. เด็กในเขตเมืองเรียนรู้ทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด ขณะที่เด็กในเขตชนบทเรียนรู้ทางการเมืองผ่านระบบโรงเรียนมากที่สุด
3. เด็กในเขตเมืองจะมีการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่าเด็กในเขตชนบท

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยศึกษาปัจจัยทางด้านโรงเรียน สื่อมวลชนและครอบครัวนอกจากนี้จะศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้ทางการเมืองระหว่างเด็กในเขตเมืองและเขตชนบทโดยจะทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลำพูน จำนวน 300 คน

1.5 นิยามศัพท์

กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง(Political Socialization) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความสำนึก และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลำพูน

ครอบครัว หมายถึง ครอบครัวที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ด้วย

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อกลางในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลำพูน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เขตเมือง หมายถึง เขตชุมชนหนาแน่นที่ประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่นเป็นศูนย์กลางของความเจริญและเป็นศูนย์กลางของการบริหาร

เขตชนบท หมายถึง ที่ซึ่งประชาชนพลเมืองอาศัยอยู่นอกเมือง เป็นชีวิตของชุมชนที่อยู่ตามสวนป่า ตามท้องไร่ท้องนา

การเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ทัศนคติ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาถึงกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองหรือกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของเด็กประถมศึกษานี้จะทำให้ได้ข้อมูลในการที่จะนำไปปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ทางการเมืองที่ดี จนนำไปสู่การมีคุณลักษณะที่เหมาะสมทางการเมืองต่อไปในอนาคตและนอกจากนี้ยังจะเป็นข้อมูลให้ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองต่อไป